

19.12.2025

Hyvinvointialueiden ohjausosasto

Lapin hyvinvointialueen vuoden 2026 lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmisteluryhmä

Tausta ja valmisteluryhmän asettaminen

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 15 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto päättää vuosittain valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen tilikausittaisen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Hyvinvointialue saa ottaa lainaa päätöksen mukaisen määrän hyvinvointialueesta annetun lain 16 §:ssä tarkoitetun investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseksi.

Valtioneuvosto on tehnyt 8.5.2025 päätöksen hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän lainanottovaltuuksista vuodelle 2026. Päätöksen mukaan Lapin hyvinvointialueella ei ole lainanottovaltuutta vuodelle 2026.

Hyvinvointialueesta annetun lain 15 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvosto muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämistä varten kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin. Lainanottovaltuuden muuttamisesta voidaan päättää hyvinvointialueen hakemuksesta tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta.

Lapin hyvinvointialue on jättänyt valtiovarainministeriölle hakemuksen lainanottovaltuuden muuttamisesta 14.8.2025.

Hyvinvointialuelain mukaan valtiovarainministeriö asettaa lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmistelua varten valmisteluryhmän, johon valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö sekä asianomainen hyvinvointialue nimeävät edustajansa. Valmisteluryhmän tehtävänä on arvioida lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä, tarvittavan lainanottovaltuuden suuruutta sekä hyvinvointialueelle asetettavia ehtoja. Arviointi perustuu hyvinvointialueen taloutta ja toimintaa koskevan tiedon perusteella tehtyyn kokonaisarvioon.

Valtiovarainministeriö asetti 15.9.2025 Lapin hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmisteluryhmän.

Valmisteluryhmän puheenjohtajana toimi finanssineuvos Antto Korhonen valtiovarainministeriöstä ja jäseninä olivat aluetalouden päällikkö Virpi Vuorinen valtiovarainministeriöstä, erityisasiantuntija Jussi Lind sosiaali- ja terveysministeriöstä, erityisasiantuntija Laura Honkonen sisäministeriöstä ja talousjohtaja Anne Räisänen Lapin hyvinvointialueelta. Valmisteluryhmässä kuultavina olivat neuvotteleva virkamies Petri Tuominen valtiovarainministeriöstä, hyvinvointialuejohtaja Jari Jokela, pelastusjohtaja Markus Aarto, sosiaalijohtaja Liisa Niiranen, tietohallintojohtaja Mikko Päckilä, kehittämisspäällikkö Mika Heikkilä, terveysjohtaja Miia Palo, erikoissairaanhoidon johtaja Anu Maksimow ja tekninen johtaja Anne Korhonen Lapin hyvinvointialueelta.

Valmisteluryhmän toimikausi oli 22.9.2025–31.12.2025. Toimikauden aikana valmisteluryhmä kokoontui kuusi kertaa.

Valtiovarainministeriö asetti 11.8.2025 hyvinvointialueesta annetun lain 122 §:n tarkoittaman arviointiryhmän Lapin hyvinvointialueelle. Lapin hyvinvointialueella täyttyi vuoden 2024 tilinpäätöksen perusteella hyvinvointialueesta annetun lain 123 §:ssä säädetty arviointimenettelyn käynnistämisen edellytykset vuosikatteen ja poistojen suhteeseen sekä laskennalliseen lainanhoitokatteeseen liittyen.

Arviointiryhmän toimikausi on 14.8.2025–12.6.2026. Arviointiryhmä tekee hyvinvointialueesta annetun lain 122 §:n 3 momentin tarkoittaman ehdotuksen hyvinvointialueen talouden tervehdyttämiseksi sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen palvelujen järjestämisen edellytysten turvaamiseksi tarvittavista toimista. Lisäksi arviointiryhmän on käsiteltävä hyvinvointialue- ja maakuntajakolain (614/2021) 6 §:ssä tarkoitettu ehdotus hyvinvointialueen muuttamisen vireillepanosta.

Arviointiryhmän työ on otettu huomioon lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmisteluryhmän tekemässä arvioinnissa.

Lainanottovaltuuden muuttamisen perustelut

Investoinnit

Lapin hyvinvointialueen välttämättömiin investointeihin kuuluu vammaisten lasten ja nuorten asumisyksikkö Rovaniemelle (5,548 milj. euroa). Hyvinvointialueella ei ole 1.1.2025 voimaan tulleen uuden vammaispalvelulain (675/2023) edellyttämää lasten ja nuorten yksikköä. Lapsen asumisen tuki kuuluu hyvinvointialueen erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin eli palveluun on vammaisella lapsella subjektiivinen oikeus. Tällä hetkellä lapsia joudutaan sijoittamaan vaativan tason vammaispalveluihin (Kolpene) lain vastaisesti. Tällä hetkellä sijoitettuna on viisi lasta tai nuorta ja 30 lasta tai nuorta tarvitsee lyhytaikaisen huolenpidon palveluita. Yksikössä on suunniteltu olevan kaksi seitsemän hengen ryhmäkotia, joissa toisessa on pitkäaikaista ja toisessa lyhytaikaista asumista.

Yksikön perustamisen myötä lastenhoidon kustannukset lasten ja nuorten osalta vähenevät. Yksikkö vahvistaa alueen omaa tuotantoa ja edistää laitoshoidon palvelurakenteen muutosta. Kustannukset pienenevät arviolta 330 000 euroa vuodessa nykyiseen laitoshoittoon verrattuna.

Hyvinvointialueella on ollut yksi yksityinen lasten ja nuorten yksikkö, joka on muuttamassa toimintansa aikuisten yksiköksi, joten lain edellyttämää lasten ja nuorten yksikköä ei ole hyvinvointialueella. Palvelurakenteen muutoksen ohella tämä on keskeinen perustelu yksikön rakentamiselle. Palvelu on tarkoituksenmukaista järjestää keskitettynä ja hyvinvointialueen omana toimintana toiminnan luonteen vuoksi. Vammaiselle lapselle ja nuorelle on taattava yhteys vanhempiin, sisaruksiin ja muihin läheisiin, joten yksikköä ei ole syytä perustaa yhteistyöaluetasoisena (YTA).

Lapin hyvinvointialueen välttämättömiä investointeja vuonna 2026 ovat lisäksi sote-tilojen muutokset ja perusparannukset (4,6 milj. euroa). Projektikohtaisilla hankevarauksilla varaudutaan omien kiinteistöjen teknisen suorituskyvyn ylläpitoon, kuten esimerkiksi vesijohtoverkoston ja hissien uusimiseen. Länsi-Pohjan keskussairaalan osalta kustannukset ovat yhteensä 2 miljoonaa euroa ja Lapin keskussairaalan osalta 1,9 miljoonaa euroa. Porokatu 39 - hallintorakennuksen osalta kustannukset ovat 420 000 euroa ja Kolpenen osalta 250 000 euroa.

Välttämättömiä ICT-investointeja alueella on 15,455 miljoonan euron verran. Merkittävin ICT-investointi on asiakas- ja potilastietojärjestelmähankkeelle (Tokka) tarvittava 5,7 miljoonan euron valtuus. Hyvinvointialueella on useiden eri järjestelmätoimittajien toimittamia asiakas- ja potilastietojärjestelmiä (APTH-järjestelmä), jotka eivät muodosta toimintaa tukevaa järjestelmäkokonaisuutta. Hankkeen puitteissa uudistetaan ja yhdenmukaistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon päätietojärjestelmät. Uudistus parantaa asiakas- ja potilastietojen hallintaa, tiedonkulun tehokkuutta, hoito- ja palveluprosessien koordinoitua sekä potilasturvallisuutta. Hankkeen Investointikustannukset muodostuvat järjestelmätoimittajien, alustatoimittajan, integraatioalustan toimittajien sekä hyvinvointialueen hanketyöntekijöiden henkilöstökuluista. Hankkeella tavoitellaan noin 5 miljoonan euron vuosittaisia kustannussäästöjä. Vuonna 2026 käytössä olevien APTH-järjestelmien kokonaiskustannus on noin 11,3 miljoonaa euroa. Tavoitekustannus vuonna 2029 on 6 miljoonaa euroa.

APTH-järjestelmien arkistoinnista on erillinen hanke (1,15 milj. euroa), joka kytkeytyy vahvasti APTH-järjestelmien käyttöönottoon. Ilman kustannustehokkaasti toteutettua arkistointia, Tokka-hankkeen kautta mahdollistuvat kustannussäästöt eivät realisoitu, ellei vanhoja järjestelmiä saada ajettua alas. Lisäksi ICT-investointeja ovat jatkuvat digitalisaation investoinnit, järjestelmien päivitykset ja muutokset, järjestelmien konsolidointi, ICT-arkkitehtuurin yhtenäistäminen, johdon ja hallinnon järjestelmien uudistaminen,

perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon järjestelmien uudistaminen, taloushallinnon järjestelmäuudistus, Virve ja Virve 2 -käyttöönnotot, rakentamisen ICT-kustannukset ja kameravalvonta.

Välttämättömiä sosiaali- ja terveydenhuollon laite- ja kalustohankintoja alueella on yhteensä 5,877 miljoonan euron verran. Näistä selvästi merkittävimmän hankinnan muodostaa ambulanssien hankintaan varattava 1,5 miljoonaa euroa. Ensihoidon tehtävä- ja kilometrimäärien perusteella alueella on laadittu ambulanssien kierto- ja uusimissuunnitelma vuosiksi eteenpäin. Kiertosuunnitelman mukaan ambulanssi toimii 5–6 vuotta jatkuvan lähtövalmiuden yksikkönä ja sen jälkeen 4–5 vuotta tarvittaessa käyttöön otettavana lisäyksikkönä. Poistoon laitettavien ambulanssin kilometrimäärä vaihtelee 400 000–550 000 kilometrin välillä.

Laaditun ambulanssien kierto- ja uusimissuunnitelman mukaan Lapin hyvinvointialueelle tulee luotettavan toiminnan ja valmiuden takaamiseksi hankkia vuosittain vähintään kahdeksan uutta ambulanssia. Vuoden 2026 hankintaesityksenä on kahdeksan uuden ambulanssin hankinta.

Sairaala- ja palveluverkkomuutoksen myötä Länsi-Pohjan sairaalan erikoissairaanhoidon päivystystä supistetaan vuoden 2026 alussa. Supistuksen myötä Meri-Lapin potilaita kuljetetaan yhä enenevässä määrin Lapin keskussairaalaan. Tehdyn arvioinnin mukaan riittävän valmiuden ylläpitämiseksi merkittävästi pidentynyt kuljetusmatka aiheuttaa lisäksi kahden uuden ensihoitoyksikön hankinnan.

Pelastustoimen laite- ja kalustohankintoja vuodelle 2026 on 5,676 miljoonan euron verran. Hankintoihin kuuluvat sammutusautot Muonioon ja Ylitornioon, säiliöautot Sodankylään ja Ylitornioon, koukkuauto Kemiin, F-luokan öljyntorjuntavene (2,095 milj. euroa) sekä pienempiä hankintoja (yht. 1,301 milj. euroa). Sammutusautot korvaavat 26- ja 28-vuotiaat autot ja säiliöautot korvaavat 23- ja 28-vuotiaat autot. Kemin nykyinen 21 vuotta vanha koukkuauto kierrätetään Kemijärvelle.

Tällä hetkellä Lapin pelastuslaitoksella ei ole yhtään kiinteällä öljynkeräyslaitteistolla varustettua öljyntorjuntavenettä. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että öljynkeräyskyvyn käyttöönotto nykyisellä laivaluokan kalustolla kestää tunteja. Öljyn kerääminen vedestä on huomattavasti edullisempaa, kuin että ajelehtiva öljy jouduttaisiin keräämään rannasta. Lisäksi toimintaympäristö Perämeren pohjukassa edellyttää matalissa vesistöissä kulkemaan kykenevää kalustoa. F-luokan öljyntorjuntaveneellä vastataan edellä mainittuihin haasteisiin.

Investointeja vastaavat sopimukset

Lapin hyvinvointialueen välttämättömiin investointia vastaaviin sopimuksiin kuuluu sijaishuoltoyksikkö lounaiselle palvelualueelle (9 milj. euroa). Hyvinvointialue hankkii lastensuojelun sijaishuollosta yli 80 prosenttia yksityisiltä

palveluntuottajilta, joten oman tuotannon osuus ei ole riittävä. Oman tuotannon yksiköitä on kaakkoisella alueella Rovaniemellä kaksi (14+14 paikkaa) ja lounaisella alueella Kemissä yksi (7 paikkaa). Uusi lastensuojeluyksikkö palvelee koko Lappia, mutta sijoituspaikkana on lounainen alue, koska lastensuojelun kustannukset lounaisella alueella ovat korkeimmat. Vuonna 2024 lastensuojeluilmoituksista 42 prosenttia oli lounaiselta alueelta. Kiireellisistä sijoituksista 36 prosenttia ja uusista huostaanotoista puolet oli lounaisella alueella.

Rovaniemelle on avattu vastaavankokoinen oman toiminnan yksikkö, jonka koko vuoden budjetti vuodelle 2026 on 2 452 545 euroa eli keskimäärin 480 euroa/vuorokausi. Mikäli uudessa yksikössä on 7 pitkäaikaista ja 7 lyhytaikaisen erityistason paikkaa, kustannussäästö ostopalveluista vuositasolla olisi alueen arvion mukaan noin 2,46 miljoonaa euroa. Vastaavalla paikkamäärällä vaativan tason ostoista säästö olisi alueen arvion mukaan noin 4,3 miljoonaa euroa. Vähintäänkin vastaava kustannusten säästö alueen varovaisenkin arvion mukaan saadaan ostopalveluista oman toiminnan yksikkö perustamalla.

Tukiasuntojen ja toimistotilojen sopimuksiin hyvinvointialue tarvitsee valtuutta 1,45 miljoonaa euroa niin sanottuun välivuokraukseen sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaiseen tuettuun asumiseen. Tuettu asuminen järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat hyvinvointialueen apua tai tukea itsenäiseen asumiseen.

Sodankylän terveyskeskus Sopukka on Kuntarahoituksen rahoittama leasing-kohde, josta Sodankylän kunta perii rahoituslaskelman mukaista vuokraa hyvinvointialueelta. Kuntarahoituksen sopimus esitetään siirrettäväksi hyvinvointialueen nimiin siten, että alueen maksamat vuokratkustannukset eivät kasva nykyisestä. Tähän tarvitaan valtuutta 16,8 miljoonaa euroa. Sodankylässä on pitkäaikainen tarve terveyskeskukselle myös jatkossa.

Sopukan 20 vuoden elinkaarisopimus (2020 vuodesta alkaen) käsittää Kuntarahoituksen rahoittaman leasing-rahoituksen ja YIT-konsernin palvelusopimuksen (koko kiinteistönhoito) ja näistä kunta on maksanut tietyn sovituksen vuosittain, joka on sitten peritty Laphalta vuokrasopimuksissa. Ylläpitovuokra ei sisälly esitettävään valtuuteen.

Investointeja vastaaviin sopimuksiin kuuluu sosiaali- ja terveydenhuollon laite- ja kalustohankintoja 3,204 miljoonan euron verran. Tästä MRI-laite (LKS Radiologia) muodostaa 1,5 miljoonaa euroa ja hyvinvointialueen leasing-autot 1,704 miljoonaa euroa. MRI-laite on korvausinvestointi, jolla vanha laite korvataan uudella. Hankinta ei lisää laitemäärää, vaan turvaa nykyisen kapasiteetin säilymistä. Lapin keskussairaalan kuvantamisyksikössä on käytössä kaksi magneettikuvauslaitetta. Vanhempi laite on hankittu vuonna 2006 ja siihen on tehty tekninen päivitys vuonna 2017. Laitteen tekninen käyttöikä on tyyppillisesti

noin 8–10 vuotta. Sairaalan kaksi laitetta ovat jatkuvassa käytössä arkisin. Lisäksi kuvataan iltaisin, ja jonkin verran kuvauksista joudutaan ostamaan yksityiseltä ruuhka-aikoina.

Leasing-autot käsittävät yhteensä 51 ajoneuvoa, joista ikääntyneiden palveluihin sijoitetaan 26, sotekeskuspalveluihin 11, tuotannon tukeen 10 ja lasten, nuorten, perheiden ja vammaisten palveluihin 4. Sotekeskuspalveluissa leasing-autojen tarve perustuu kotiin vietävien ja liikkuvien palvelujen suureen määrään esimerkiksi kotisairaaloiminnan osalta. Autojen korkea käyttöaste tukee leasing-autojen pitämistä jatkossakin. Logistiikkapalveluissa toteutetaan materiaalikuljetuksia osittain omana toimintana, koska se on kustannustehokkaampaa kuin ulkopuolinen palveluntarjoaja.

Suunniteltujen palveluverkkomuutosten myötä kotisairaaloiminta tulee edelleen laajenemaan ja korvaamaan vuodeosastohoitoa.

Valmisteluryhmä kiinnitti huomiota leasing-autojen varsin lyhyeen pääsääntöiseen kolmen vuoden vaihtosykliin, jota alue perusteli suurilla ajomäärillä sekä huoltokustannusten pienuudella. Kustannustaso pidemmällä vaihtosyklillä olisi kuitenkin leasing-autoilla edullisempi, mikäli ajomäärät tämän mahdollistavat. Valmisteluryhmä toteaa, että hyvinvointialueen on varmistettava se, leasing-autoja koskevat sopimukset tehdään kokonaistaloudellisesti edullisimmalla tavalla.

Huomio hyvinvointialueen esityksistä

Rovaniemen pelastusasemalle on myönnetty 22 miljoonan euron lainanottovaltuus vuodelle 2024 ja tälle 10 miljoonan euron lisäys vuodelle 2025. Yhteensä valtuutta on myönnetty 32 miljoonaa euroa. Aseman erikoisuunnitteluvaihe aloitettiin elokuussa 2024, pelastusaseman tontin hyvinvointialue osti loppuvuodesta 2025 ja pelastusasema-hanke on käynnissä.

Hyvinvointialueen edustajat esittivät valmisteluryhmälle 7 miljoonan euron lainanottovaltuuden lisäystä Rovaniemen pelastusaseman rakentamiskustannuksiin aseman ja sen henkilöstön autojen kaksikerroksisen kansipaikoituksen, tonttikustannusten ja hankkeen riskivarauksen kasvattamisen johdosta.

Valmisteluryhmän jäsenten enemmistö ei pitänyt esitystä välttämättömänä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi, eikä näin ollen kannattanut esitystä. Talousjohtaja Anne Räisänen valmisteluryhmän jäsenenä piti lainanottovaltuuden lisäystä perusteltuna.

Yhteenveto

Valmisteluryhmä toteaa, että toimitettujen tietojen perustella edellä esitetyt investoinnit ovat perusteltuja ja hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitetulla tavalla välttämättömiä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi. Välttämättömien investointien ennakoitu rahallinen arvo perustuu hyvinvointialueen esittämään arvioon.

Valmisteluryhmällä ei ole edellytyksiä arvioida kaikkien yksittäisten investointien, laite- ja kalustohankintojen tai niitä vastaavien sopimusten välttämättömyyttä, minkä vuoksi lainanottovaltuuden muuttamiselle esitetään välttämättömyyden arviointiin ja investointien toteuttamisajankohtaan liittyvää ehtoa. Valmisteluryhmä katsoo, että hyvinvointialueen tulee arvioida ennen näiden investointien toteuttamista niiden välttämättömyyttä sekä ajoitusta.

Yhteenveto Lapin hyvinvointialueen investoinneista ja niistä vastaavista sopimuksesta on esitetty alla olevassa taulukossa.

	Investoinnin arvo 1 000 euroa	
	Pysyvät vastaavat	Investointeja vastaavat sopimukset
Rakennukset		
Sosiaali- ja terveystoimi	10 164	27 250
Pelastustoimi		
Laite- ja kalustohankinnat		
Sosiaali- ja terveystoimi	5 877	3 204
Pelastustoimi	5 676	
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet		
Sosiaali- ja terveystoimi	14 860	
Pelastustoimi	405	
Yhteensä	36 982	30 454
Investoinnit ja investointeja vastaavat sopimukset yhteensä	67 436	

Tarvittavan lainanottovaltuuden suuruus

Valmisteluryhmä esittää, että Lapin hyvinvointialueen lainanottovaltuus vuodelle 2026 olisi 67 436 000 euroa. Lainanottovaltuudella rahoitettaisiin investointeja vastaavia sopimuksia 30 454 000 euroa, jolloin tarvittavaksi pitkäaikaisen lainan määräksi muodostuisi 36 982 000 euroa.

Lainanottovaltuuden muuttaminen johtaa hyvinvointialueen lainanhoitokykyä suurempaan lainamäärään. Tämän vuoksi valmisteluryhmä esittää lainanottovaltuuden muuttamiselle ehtoja, jotka varmistavat hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn pidemmällä aikavälillä.

Hyvinvointialueelle asetettavat ehdot

Valmisteluryhmä esittää, että lainanottovaltuuden muuttamiselle asetetaan seuraavat ehdot:

- Lainanottovaltuutta on mahdollista käyttää ainoastaan edellä raportissa esitettyihin investointeihin ja investointeja vastaaviin sopimuksiin, jotka ovat hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitettulla tavalla välttämättömiä Lapin hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettujen palvelujen turvaamiseksi. Lapin hyvinvointialueen tulee varmistaa ennen ao. investointien ja investointeja vastaavien sopimusten toteuttamista niiden laissa edellytetty välttämättömyys sekä se, että investointitarvetta ei voida kattaa muulla tavoin kuten pitkäaikaisen lainan sijaan rahavaroilla, avustuksilla, hankerahoituksella tai muulla rahoituksella.
- Hyvinvointialueen arviointimenettelyssä laaditaan hyvinvointialueesta annetun lain 122 § tarkoittama toimenpideohjelma, jonka sisältö tarkentuu keväällä 2026. Lainanottovaltuus on käytettävissä, kun aluevaltuusto on sitoutunut toimenpideohjelman taloudellisten tavoitteiden noudattamiseen. Poikkeuksena tästä investointi voidaan toteuttaa, jos sitä ei voida lykätä välttämättömien syiden tai kiireellisyyden vuoksi. Ennen tällaisen investoinnin käynnistämistä on asiasta neuvoteltava valtiovarainministeriön kanssa.

Muita näkökulmia

Hyvinvointialueen tulee toimittaa päivitetty investointisuunnitelma sosiaali- ja terveysministeriölle, sisäministeriölle ja valtiovarainministeriölle hyvinvointialueesta annetun lain 16 §:n mukaisesti hyväksyttäväksi.

Helsingissä 19.12.2025

Antto Korhonen

Virpi Vuorinen

Jussi Lind

Laura Honkonen

Anne Räisänen